

Anvisningar för att rekvirera statsbidrag för 2024 i syfte att motverka ensamhet bland äldre genom hälsosamtal

Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att under 2024 fördela medel till landets kommuner för att motverka ensamhet bland äldre genom att starta, förbättra eller utöka arbetet med hälsosamtal. Regeringen beräknar att fr.o.m. 2024 årligen avsätta 100 miljoner kronor för huvudmännens arbete med att bryta och förebygga ofrivillig ensamhet hos äldre, under förutsättning att riksdagen beviljar medel för ändamålet.

Ofrivillig ensamhet drabbar många människor, inte minst äldre, och skapar ett större behov av hälso- och sjukvård och omsorg och bidrar till förtida död och hälsoproblem, bl.a. i form av psykisk ohälsa. Risken för att uppleva känslor av ensamhet kan minskas genom sysselsättning med aktiviteter som känns meningsfulla och som främjar samhörighet och delaktighet. Eftersom ensamhet kan vara omgärdad av ett stigma är det inte säkert att den äldre personen söker hjälp och stöd, eller vet att man kan få stöd för detta. Ett strukturerat hälsosamtal ger en möjlighet att identifiera eventuell ensamhetsproblematik och vid behov kunna introducera den äldre personen för det som kommunen och det civila samhället kan erbjuda i form av t.ex. sociala, kulturella eller fysiska aktiviteter. Såväl ett hälsosamtal som eventuella beslut och ställningstagande om insatser som ska stödja den äldre behöver vara personcentrerade. Samarbete med civilsamhället spelar en viktig roll i arbetet för att motverka ensamhet hos äldre personer.

Arbetet med hälsosamtalen kan t.ex. organiseras med utgångspunkt i kommunens äldreomsorg eller hälso- och sjukvårdsverksamhet. Det är viktigt att kommunen säkerställer att personen som utför hälsosamtalen har den kompetens som krävs för att kunna genomföra det. Hälsosamtalen kan utföras i egen regi, av en fristående aktör eller i samverkan med annan kommun eller region. Eftersom kunskapsområdet äldre och ofrivillig ensamhet är under utveckling så saknas vetenskapligt stöd för särskilda arbetssätt. Därför ställs det krav på att verksamheter inom socialtjänst och hälso- och sjukvård arbetar systematiskt med att följa upp och utvärdera arbetssätt och metoder i enlighet med gällande föreskrifter. Om arbetet med hälsosamtal planeras så att de utförs i den enskildes hem, bör kommunen eller regionen utforma arbetet så att den äldres trygghet värnas och sårbarhet för brott inte ökar.

Vad kan ni rekvirera medel för?

Medlen får användas i följande syfte:

- Starta, förbättra eller utöka arbetet med hälsosamtal. Samtalen ska ge en möjlighet att diskutera den enskildes livssituation och berätta om vilka aktiviteter, i kommunal eller annan regi, som finns att tillgå.
- Ge ett aktivt stöd för att etablera en kontakt och komma i gång med en aktivitet.
- Identifiera eventuella andra behov relaterade till hälsoproblem vilka kräver vidare insatser från socialtjänst eller hälso- och sjukvård.
- Ge stöd att komma i kontakt med rätt instans inom hälso- och sjukvården eller socialtjänsten för att få hjälp med dessa problem.

Bidragets storlek

Medlen omfattar totalt 95 000 000 kronor för 2024. I fördelningslistan framgår hur stort belopp som varje kommun kan rekvirera.

Vilka kan rekvirera?

Samtliga kommuner.

När kan ni använda medlen?

Medel till kommunerna betalas ut löpande efter rekvisition ställd till Socialstyrelsen senast den **3 juni 2024**. Det är tillåtet att använda rekvirerade medel retroaktivt för verksamhet från och med den 1 januari 2024. Medlen kan användas till och med 31 december 2024.

Hur får ni del av medlen?

Ombud

För att kunna rekvirera statsbidrag i e-tjänsten måste kommunen först ha ett godkänt ombud. Via länken på statsbidragets hemsida kan du läsa om vad ett ombud är, vem som kan bli ombud och hur man gör för att ansöka om att bli ombud, det vill säga göra en ombudsansökan.

Av fördelningsnyckeln i bilagan Fördelningslista framgår vilket belopp varje kommun kan rekvirera för 2024.

Rekvireringen ska ske senast den **3 juni 2024** i Socialstyrelsen e-tjänst. Vi betalar ut medlen löpande efter att rekvisitionen har kommit in.

Vi rekommenderar att varje kommun skapar ett separat konto för medlen för att enkelt kunna spåra alla transaktioner och underlätta redovisningen.

Vad gäller för återrapportering och återbetalning av medel?

Varje kommun ska i början av 2025 återrapportera hur medlen har använts. Socialstyrelsen kommer att skicka ut webbformulär för återrapportering av statsbidrag till mottagarens registratur (e-postadresserna hämtas från SKR:s öppna data om kommuner och regioner).

Inför återrapporteringen är det viktigt att ni mäter och dokumenterar det ni gör och vad ni uppnår. Planera redan nu hur ni tänker mäta och dokumentera verksamheten. Återrapporteringsformuläret kommer till exempel att innehålla frågor om hur mycket medel som kommunen har använt, hur kommunen har organiserat och genomfört uppdraget, vilka resultat som har uppnåtts samt hur kommunen har utvärderat och vidareutvecklat arbetet med hälsosamtal.

Kommunens bokföring ska vara ordnad på ett sådant sätt att det finns förutsättningar för kontroll av ekonomi och verksamhet (LKBR 3 kap. 2 §*). Ni ska vid särskild kontroll kunna inkomma med handlingar i form av räkenskapsinformation som visar att det statsbidrag som betalats ut till er kan följas för denna kontroll

Medel som inte har förbrukats eller som inte har använts i enlighet med angivna villkor ska återbetalas till Socialstyrelsen. Ett sådant villkor är att återrapporteringen till Socialstyrelsen sker inom angiven tidsram. Socialstyrelsen fakturerar berörda bidragsmottagare.

**Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning*